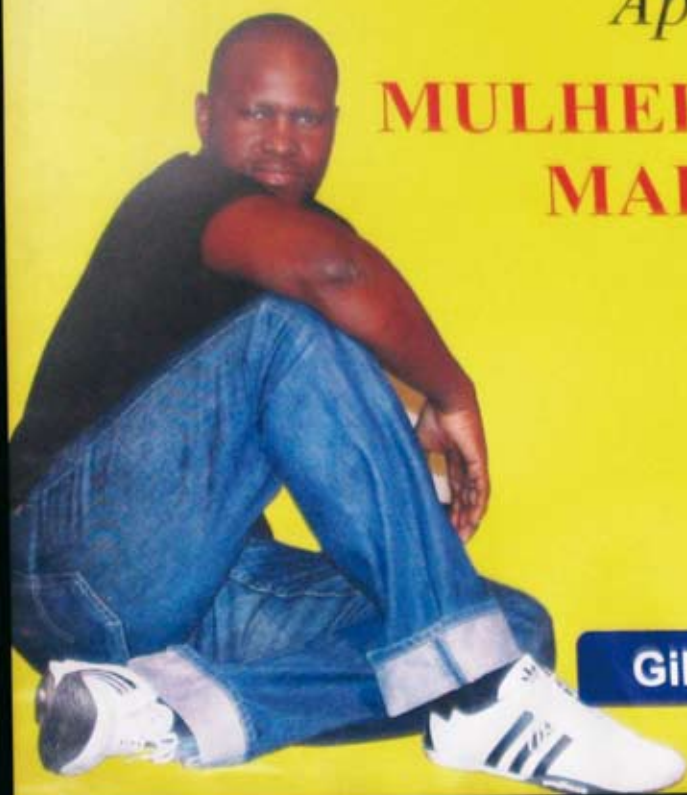

GUNGU

Apresenta:

MULHERES COM "H" MAIÚSCULO

Sextas, Sábados e Domingos
18 horas
no Cine - Teatro Matchedje

Gilberto Mendes

Slapsticks och skämt under bältet drar storpublik i Maputo

Det är söndag kväll och som vanligt
utsålt hus på Teatro Matchedje i
Moçambiques huvudstad Maputo.

Detta verk är licensierat under Creative Commons
Erkännande-Ickekommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige
licens. För att se en kopia av denna licens, besök
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/>
Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

PJÄSEN BÖRJAR PÅ KLOCKSLAGET SEX men publiken är inte lika punktlig, salongen håller ännu på att fyllas. När skådespelarna är en bra bit in första akten letar några fortfarande efter lediga platser, andra tar av kappor eller stänger av mobiltelefoner. Under hela skådespelet är åskådarna aktiva och inte så litet högljudda, de klappar och visslar samt uppmanar skådespelarna om vad de ska göra och säga på scenen.

– På teater i Europa kommer alla åskådare i god tid och sitter knäpptysta tills pjäsen är slut. Först då ger publiken uttryck för vad de tyckte. Här är det tvärtom, ett himla väsen genom hela föreställningen ända tills det är slut. Då reser sig alla och kan inte fort nog komma därifrån, säger Gilberto Mendes som är direktör för teatergruppen *Gungu*.

Han lämnade 1992 en grupp med skådespelare knutna till *Teatro Avenida* för att starta en egen teatergrupp. *Gungus* första blygsamma uppträdande hade endast två betalande samt sex familjemedlemmar i publiken. Sedan gick det snabbt.

Redan andra året spelade *Gungu* teater för ständigt utsålda salonger. Mendes tror att succén beror på att de sätter upp pjäser som Maputopubliken vill ha. Drama som människor kan relatera till. För det finns två olika typer av moçambikisk teater.

Den ena är *Teatro Avenida* där bland annat Henning Mankell varit verksam. Där spelas pjäser ofta på en intellektuell nivå som inte drar publik i massor. Somliga talar därför om kris för teatern i Moçambique.

MEN BARA ETT PAR HUNDRA METER därifrån är det utsålt på *Teatro Matchedje* där Gilberto Mendes och teatergruppen *Gungu* är enormt populära. Låt vara att det inte är lika "fina" eller kända pjäser men de går hem hos publiken.

– Endast ett fåtal i vår publik känner till Shakespeare eller Brecht och därför är det ingen mening att spela deras pjäser här. Viktigare är att människor kan identifiera sig med vad som sker på scen, säger han.

Gilberto Mendes skriver själv alla pjäserna åt *Gungu* som oftast handlar om sociala och kulturella förhållanden i Moçambique. Fast först och främst ska det vara underhållning. Kvällen pjäs är en komedi som utspelar sig i sjukhusmiljö. Det påminner om en svensk buskisrevy full av slapsticks och skämt under bältet. Publiken visar tydligt vad de tycker, applåder och skrattsalvor avlöser varandra. På frågan om vad pjäsen handlar om så svävar Judith Langa på svaret.

– Tja, jag tror ingen av oss i publiken egentligen vet det. Det spelar heller ingen roll eftersom man går hit för att få sig ett gott skratt. Är människor intresserade av en berättad historia med tydligt innehåll så går de istället till *Teatro Avenida*.

TRE FJÄRDEDELAR IN i den nästan tre timmar långa föreställningen tar pjäsen en annan riktning och blir betydligt allvarigare. Då handlar det om den tragiska vapenförrådsexplosionen i Maputo i mars tidigare i år som tog 104 liv och lemlästade flera hundra. Ändå förblir stämningen uppsluppen på läktarna.

– Ibland är det bättre att skratta åt elände än att gråta. De flesta pjäser på *Matchedje* tar den vändningen på slutet av föreställningen. Som om något allvarligt eller seriöst av tvång måste väga upp de billiga skämten, säger Judith Langa.

Judith var tidigare en flitig teaterbesökare, både till *Avenida* och till *Matchedje*, men på senaste tiden har hon gått betydligt mer på bio. Trots att hon egentligen anser sig vara en teatermänniska. Hon prövade faktiskt på yrket för några år sedan men insåg snabbt att stå på scen inte var något för henne.

Kvällens föreställning ger Judith Langa godkänt trots att hon retade sig på att det användes fyra olika språk i pjäsen. Förutom portugisiskan, som dominerade såklart, talades det även lokal-språken shangan och macua. Dessutom använde skådespelarna en hel del engelska repliker.

– Jag är helt övertygad om att det fanns personer i publiken som inte förstod allt. Jag själv förstår inte ord av macua som är ett språk ifrån norr, säger Judith Langa.

Pjäsen *O Julgamento*, som skildrade rättegången mot den grävande journalisten Carlos Cardosos mördare, censurerades av utbildningsministeriet. Efter några veckors påtryckningar hävdes förbudet och föreställningen drog fulla hus i flera månader.

Foto: Johan Sävström

I slutet av september sätter Gungu upp en ny pjäs som handlar om korruption inom statliga myndigheter.

– Det är en fars som har ett seriöst och aktuellt innehåll. Vi får se vad ministeriet säger denna gång, skrattar Gilberto Mendes och tänker på när pjäsen *O julgamento* förbjöds av regeringen.

PÅ SÖNDAGSFÖRESTÄLLNINGEN ÄR ALLTID samtliga 1 200 stolar utsålda à 100 meticais styck (knappt 30 kronor). Teatern lever helt och hållet på biljettintäkterna. Kulturministeriet har inga speciella anslag till teaterverksamhet. Det finns heller inga privata eller utländska finansörer, som till exempel Teatro Avenida har. Faktum är att det är sådant tryck på biljettförsäljningen att det uppstått en svart marknad med biljetter till dubbla priset. Gilberto Mendes och hans kolleger uppmanar folk i biljettköerna att inte köpa på svarta börsen eftersom varje föreställning går flera månader och att för eller senare får alla en biljett.

Normalt spelas en pjäs i åtta eller nio månader, tre dagar i veckan. Rekordet var en uppsättning om Moçambiques historia som rullade hela 14 månader. Efter 11 månader annonserade teatern att den skulle upphöra, men trycket från publiken var så stort att Gungu fortsatte ytterligare tre månader. Därefter vägrade skådespelarna att jobba mer med samma föreställning.

Totalt 130 skådespelare jobbar i sex olika teatergrupper på Matchedje. Det fungerar nästan som ett fotbollslag där varje skådis måste göra bra ifrån sig för att bli uppflyttad till nästa grupp och kanske till slut få spela i A-laget, det vill säga Gungu.

DE ÅTTA SKÅDESPELARNA I GUNGU är de enda som har full lön, övriga får bara små bidrag då och då. Men även de åtta fast

anställda har vanliga jobb på dagarna. Teatern ägnar de varje kväll i veckan, när det inte är föreställning så repeterar de. Trots detta är skådespelaryrket en dröm för många. Senast teatern hade casting för tre lediga platser kom det hela 5 000 personer. Gilberto Mendes tror inte att det är för pengarnas skull, eftersom det knappt finns några pengar att tjäna i yrket, utan snarare är det ett genuint teaterintresse som lockar människor. Fast en del har lyckats göra karriär inom film eller tv efter en tid på teaterscenen.

Gilberto Mendes är själv en av dem som utbildar nya förmågor. Han säger sig snabbt upptäcka vilka som är ämnen för skådespeleri. Oftast är de tysta och stillsamma bättre än de livliga personerna eftersom de har mer disciplin. Det behövs massor av disciplin.

– Många tror att vi improviserar efterhand när vi spelar. Men inget kunde vara mer felaktigt, allting är inövat tusentals gånger. Fast det är ett bra betyg åt skådespelarna om publiken tror att de improviserar, säger han.

GUNGU GÖR OCKSÅ TV-PROGRAM. De spelar in en komediserie med live publik som sänds i tv en gång i veckan. Gungu sköter allt själva, bild, ljud och klippning, och skickar iväg det färdiginspelade bandet till tv-kanalen efteråt. Förutom serien syns Gungu även i etern när de annonserar för veckans föreställningar.

Gilberto menar dock att den bästa reklamen sker ute i stugorna: belättna besökare som berättar om hur bra teatern var samt åker tillbaka med släkt och vänner för ännu ett besök.

– Det har gått så långt att folk säger till besökare från andra provinser att de inte varit i Maputo ifall de inte gått på teater Matchedje, skrockar Gilberto Mendes.

JOHAN SÄVSTRÖM

